

השיעור השבועי

גיליון מספר 403

הרב המקדים: הג"ר יוסף אפרתי שליט"א
רב אורח: הג"ר בנימין דוד אלישיב שליט"א

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבתי"כ היזמים ומשודר דרך הליווי והרדיו ובקוויים רבים. מיסודו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
21:13	20:19	19:28	חל אביב
21:10	20:17	19:26	חיפה
21:14	20:19	19:29	באר שבע
21:10	20:17	19:26	

דברים | ד' אב תשפ"ג

כתב וערך השיעור:

הרב דכיר פריץ שליט"א

הלכות בין המצרים - ב

ותפלין בתשעה באב

הקשר של מרן עם הגרי"ש אלישיב. אכילת בשר בתשעת הימים. הכשר למסעדה שנותנת חלב אחר בשר סינטטי. אין גוזרים גזרות מדעתנו. בישול ישראל לדעת מרן. קניית פיצה עם טונה. רוב יין. שיוור אמה על אמה כנגד הפתח. לא שייך להנהיג מנהגים חדשים נגד דעת מרן השלחן ערוך. תפלין בתשעה באב בשחרית

להפצת עלונים באזור מגורין
התקשר: 0506-730-831

מרן והאחרונים

ב. וכך כתב מרן בשלחן ערוך (סעיף ט): יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו, ויש שמוסיפים מראש חודש עד התענית, ויש שמוסיפים מ"ז בתמוז. ע"כ. והמנהג כדעה האמצעית. ולא מחמירים בזה מ"ז בתמוז, בפרט בזמננו שהדורות חלשים, ובני התורה צריכים כוח ללמוד תורה, ומספיק לא לאכול בשר מתחילת חודש אב, ואמנם בראש חודש עצמו אוכלים בשר, וכמו שכתב החיד"א (במורה באצבע אות רלג) שכך מנהגנו, וגם בשבת אוכלים בשר, וכדברי הגמרא (תענית כט): שאפילו חל תשעה באב עצמו בשבת, מעלה על שלחנו כסעודת שלמה בשעת מלכותו, כלומר שיכול לאכול בשר ולשתות יין, ונשארו בסך הכל שבעה ימים שלא אוכלים בשר, וצריכים להקפיד על כך. וכתב בשו"ת קול אליהו ח"א (תאו"ח ס" מה), שכן המנהג להחמיר מראש חודש אב עד התענית, וכן דעת החיד"א (שם, ואות רלג), והמאמר מרדכי (סי' תקנא סק"ט) והפרי האדמה ח"ד (ד"ח ע"ד) ועוד.

אכילת בשר בתשעת הימים

א. ¹מדין הגמרא (תענית ל.) אין לאכול בשר בסעודה המפסקת שלפני צום תשעה באב, ומשמע שבשאר ימים מותר, אבל הרמב"ם (פ"ה מהלכות תעניות ה"ו) כתב שנהגו כל ישראל שלא לאכול בשר בשבוע שחל בו תשעה באב, עד אחר התענית, ויש מקומות שנהגו שלא לאכול בשר מראש חודש אב. הרמב"ן (בתורת האדם דף פא ע"ד) הזכיר את המנהג שלא לאכול בשר מראש חודש אב עד התענית. וכתב הרשב"א בתשובה (ח"א ס"י שו), שמי שאוכל בשר בכל המקומות שנהגו בו איסור, פורץ גדר של ראשונים, ופורץ גדר ישכנו נחש. לא נחש אמיתי... אלא נח"ש ראשי תיבות נידוי חרם שמתא. והביאו מנהג זה רב האי גאון (הובא בספר המנהג ה' ט' באב אות יח) - לפני כאלף שנים, רבי יצחק אבן גיאת (בהל' ט' באב עמוד כב) - לפני כתשע מאות שנה, הרוקח (סי' שי ד"ה מיהו), הארחות חיים מלוניל (הל' תשעה באב אות ד), האשכול (אלביק ח"ב עמוד קעט) - חמיו של הראב"ד, האור זרוע הגדול (ח"ב ס"י תיד), מחזור ויטרי (סי' רסג עמוד רכה), האבודרהם (דף סט ע"ב), ספר הפרדס (סימן קס), ספר המנהיג (הל' תשעה באב אות יח), הכלבו (סי' סב), מהרי"ל (הל' ת"ב עמ' רלח), וכן הוא בבית יוסף (סי' תקנא).

אומר ח"ב, התבטא בלשון חזקה: האמת אגיד, כי יותר ממה שמעתי בשבחו של כת"ר ראיתי בספרו הנכבד והמלא ברכת ה', בבקיאות עצומה ובטוב טעם ודעת.

פעם הגיע מרן הרב עובדיה יוסף לביקור אצל האבא, והועלה הנושא אם מותר להפסיק באמירת יהי רצון הנדפס במחזורים בין התקיעות, והנידון ביניהם נדפס ביביע אומר (ח"א חאו"ח ס" לו, וח"ג חאו"ח סימן לב-לד), אבל היה פרט חשוב שאבא אמר לו, שהגאון משוואל רבי יוסף זכריה שטרן, שנה אחת לפני התקיעות דרש שלא לומר "יהי רצון" בין התקיעות, כי נדפס שם איזה שם של מלאך, ואמר לו הסבא בעל הלשם שאין מלאך כזה (ע' בשו"ת זכר יהוסף חאו"ח ס"י רי).

וכדי להביע את הידידות ששררה ביניהם אסיים בעובדא, שפעם האבא ביקש מחתנו הלא הוא גיסי הגאון רבי יצחק זילברשטיין להתלוות אליו לביקור חולים אצל מרן רבי עובדיה, כי היה רתוק למיטתו מחמת שעלה על סולם לעיין בספרים, ומרוב שהיה שקוע בלימוד שכח שעומד הוא על סולם ומעד ונפל ושבר את הרגל. כשהגיע האבא האריך לבקרו הרבה זמן, ובגמר הביקור שאל אותו גיסי, מה נשתנה, למה הארכת לשבת זמן רב כל כך שלא כרגיל

¹ דברי הגאון הרב בנימין דוד אלישיב שליט"א - בן הגרי"ש אלישיב: ברשות המרא דאתרא הגאון הגדול מרן הראשון לציון שליט"א, וברשות כל הקהל הקדוש הזה. לא איש דברים אנכי, אמנם מצאתי לחובה להשתתף בכינוס זה, כדי לחזק את ידי הגאון הראשון לציון שליט"א, אשר לוחם בעוז ובתוקף מלחמת ה' בגיבורים נגד מחריבי הדת למיניהם, ונגד מחריבי מערכת הרבנות הדיינות והכשרות, אשר מורי ורבי האבא ומרן הראשון לציון זצ"ל, מסרו נפשם על זה. יהי ה' אלוקיו עמו להצליח בכל אשר יפנה, להגדיל תורה ולהאדירה.

הקשר בין האבא לבין מרן רבי עובדיה יוסף התחיל כבר בימי צעירותם, בהיות מרן אברך צעיר ממש, נבחן אז אצל האבא כשש שעות על ארבעת חלקי שולחן ערוך, עם כל השרשים, וקיבל מהאבא תעודת כושר וסמיכה לרבנות ודיינות, ומאז התחיל הקשר והידידות. ובמשך השנים מוצאים אנו שמרן התייעץ עם האבא בהרבה עניינים, וכגון האם מותר לו להתמודד לבחירות לרב הראשי נגד רב מכהן, ופסק לו להיתר. לפני כששים שנה בימי המפקד, היו חילוקי דעות בין הרבנים אם מותר להתפקד, אז מרן רבי עובדיה פרסם הודעה מיוחדת בזה הלשון "כבר הורה זקן" - הרב אלישיב - להחמיר, על אף שאבא לא היה כל כך זקן... ובברכה שהאבא כתב ונדפסה בתחילת שו"ת יביע

ג. יש כמה מרבני התימנים בדורנו שכתבו שהתימנים לא נהגו בדבר הזה, אלא הם נמנעים מלאכול בשר רק בסעודה מפסקת כדין הגמרא. וצריך להבין, שהרי הם אומרים שעושים כדעת הרמב"ם, עד כדי כך שכתב הרמב"ן באגרת החמדה שלו (הובא בסדר הדורות דק"ג ע"ב) שבתימן היו אומרים בקדיש: "בחייוכו וביומיוכו ובחיי מרנא ורבנא רבי משה בן מיימון", והלא הרמב"ם כתב שלכל הפחות בשבוע שחל בו לא אוכלים בשר, אך הם טוענים שכך היה המנהג בתימן. אבל למה לבוא לארץ ישראל ולעשות אגודות אגודות, נגד משמעות דברי הראשונים והשלחן ערוך. צריכים לשכנע אותם, כי לפעמים הם רואים בזה כאילו פוגעים בהם ומזלזלים

לשבת דקות אחדות. השיבו האבא: רבי עובדיה שאני, שנחבל מתוך אהבת התורה. יהי רצון שאבא זצ"ל יהיה מליץ ישר על כולנו, ונזכה לגאולה הקרובה בימינו. אמן.

מדברי הגאון הרב יוסף אפרתי שליט"א: ברשות כבוד מרן הראשון לציון שליט"א, על פי הוראת הרב התבשנו לבוא היום ולדבר לקראת יום השנה של מרן הגרי"ש אלישיב, ואמרתי לתלמידי חכמים הנמצאים כאן שברצוני לדבר על דבר שהצטערו בו מרן הגרי"ע יוסף ומרן הגרי"ש אלישיב, שניהם כאחד לחמו בדבר הזה בכל כוחם, וכשהיינו צעירים בשנת תשכ"ז, ראינו מאמר בירחון קול סיני (לקוטי ק"ס עמ' 370) [נשוב נדפס ביביע אומר ח"ה (חיו"ד ס"ו), וע"ע בח"ח חאו"ח ס' טז או' ג-ד, וביחוד ח"א ס' כה] שנכתב על ידי חבר בית הדין הגדול וראש המתבטא "בית הראש"ל", הלא הוא הגאון רבי עובדיה יוסף, על ענין הכניסה להר הבית, והאיסור פשוט וברור. ומה שיש כאלה שעולים להר, מעשיהם אינם רצויים, כי מלבד מה שיש להרחיב בנימוקי ההלכה, עיקר העיקרים הוא שכל גדולי ישראל לאורך כל הדורות כתבו שבעלייה להר הבית עוברים על איסור כרת, ואם כן נשאלת השאלה לאותם יהודים שעולים להר, אחים יקרים, אם כל הגדולים כאחד "אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה" זועקים שלא לעלות, איך תחשבו שזו מצווה?! הרב קוק זצ"ל לפני כל חג הוציא כרוז 'לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל' לפרסם שאסור לעלות להר הבית. ובשנת תשכ"ז חתמו על איסור זה כל גדולי ישראל מכל החוגים, והגרי"ש אלישיב היה מעודד ומחזק את האיסור, ובשלב מסוים דאג למימון ליהודי שיעמוד בכניסה להר הבית ויגיד ליהודים שלא יכנסו ולא יחטאו, כי אין זו מצווה אלא איסור. וגם מרן הגרי"ע יוסף חזר על איסור זה שוב ושוב. פעם שמע הרב אלישיב על כינוס רבנים מאוד מודרניים, שחשבו להתיר את העלייה להר הבית, ואף שבדרך כלל לא היה ניחא ליה לשלוח שליח לכינוסים שלהם, אבל כששמע את הנושא, אמר לי לנסוע בשליחותו, ולומר להם שכל רבותינו אסרו, ואין להם להתיר. בשנת תשל"ג כאשר מרן הראשון לציון זצ"ל התלבט אם מותר לו לגשת לבחירות של הרבנות הראשית לישראל כנגד רב מכהן, שלח מכתב לרב אלישיב, והרב חזק אונטו בכל מיני חיזוק, שלא רק שאין בזה שום נדנדוד איסור אלא יש בזה מצווה (נדפס ביב"א ח"ט החו"מ ס' ט).

דברי מרן שליט"א: חזק וברוך להגאון הרב יוסף אפרתי שליט"א, שזכה להיות עם הגרי"ש אלישיב שנים על גבי שנים. כמו כן חזק וברוך להגאון רבי בנימין דוד אלישיב, בנו של הגרי"ש אלישיב ונשיא רשת הכוללים "תפארת בחורים". מחר בערב ההילולא של הגרי"ש אלישיב, שהיה בידעות גדולה עם מרן האבא כמו שהזכירו הרבנים, ובשנת תשכ"ה כשהיה דיון את מי לצרף לבית הדין הגדול, הרבנים הספרדים הרב נסים והרב עובדי ועוד רצו לצרף אחד שהיו לו קשרים פוליטיים, אבל הרב אלישיב יחד עם הרב ז'ולטי והרב גולדשמידט, דחפו את מרן לתפקיד. ומשנת תשכ"ה עד תשל"ג ישבו יחד בבית הדין הגדול.

בחול המועד סוכות תשל"ג, התקשרו מהבית של הרב אלישיב למרן שגר בת"א, ואמרו שיש כעת כינוס בבית הרב אלישיב, ומבקשים שהרב יבוא. מרן נסע ואני הצטרפתי אליו. כשמרן הגיע ראה שם רבנים גדולים, הרב יהושע אהרנברג, הרב מרדכי יפה שליזינגר - אבות בתי הדין בת"א, הרב ז'ולטי, הרב גולדשמידט, הרב ישראלי ועוד, והושיבו את מרן ליד הרב אלישיב. אמר לו הרב אלישיב: בו' בחשון תהינה בחירות לרבנות הראשית לישראל, ואנחנו רוצים שאתה תתמודד, כי הרב הספרדי הרב נסים עשה "דיל" יד אחת עם

במנהגים שלהם, וזה לא נכון, יש להם מבטא טוב ויפה, ולנו זה קשה... ויש להם מנהגים בספר תורה (ע' יחוד' ח"ו ס' נ, וביב"א ח"ה חיו"ד ס' כה), ומנגינות שלהם, ומאכלים שלהם, בכל זה מנהגם בידם, אבל בענייני הלכה יעשו כולם אגודה אחת כדעת מרן השלחן ערוך. וכי לא שמיע להו תשובת מרן באבקת רוכל (סימן רב) שאומרים קמא קמא בטיל, התימנים עלו כ-54,000 נפשות בעליית מרדב הקסמים, ובקום המדינה - קצת לפני אותה עלייה - היו בארץ בערך שש מאות אלף איש, כיוצאי מצרים, וכיון שכך התבטלו לראשונים שהיו כאן, וצריכים לעשות כמנהגי הארץ, אתרא דמרן השלחן ערוך². ולכן גם התימנים יעשו כדעת השלחן ערוך והפוסקים שלנו, שלא לאכול בשר החל מראש חודש אב.

הרב גורן שהתיר ממזרים, ורק כבודו יוכל למנוע את זה. הוא דיבר בתקיפות, ומרן אמר לו, הבחירות בעוד שבועיים, ויש להם את המערך, ליכוד, חירות ומפד"ל, והאגודה היתה אז רק עם ארבעה מנדטים ובאופוזיציה, איך אנצח? אמר הרב אלישיב, אף על פי כן תתמודד ואעזור לך. מרן ביקש להתייעץ עם הרבנית, וכך נפרדו. בדרך חזור מירושלים לתל אביב, הנהג השמיע חדשות, ואמרו שהרב הראשי לת"א הרב עובדיה מציג מועמדות לרב ראשי. וזאת למרות שמרן עדיין לא השיב בחיוב. אחר כך התקשר הרב גולדשמידט, שמעת חדשות? אני עשיתי את זה, רציתי להכריח אותך להתמודד... וכך היה. והרב אלישיב פעל בכל כוחו למנות את מרן לראשון לציון, יחד עם כל גדולי הדור ההוא שתמכו במרן להיות ראשון לציון, חוץ מהמפד"ל שלחמו נגד מרן חזק.

הרב אלישיב חזק את מרן שאין לו מה לחשוש להתמודד מול רב מכהן, ולהורידו מתפקידו, כי הרב נסים עשה דיל עם הרב גורן, וגם נבחר מראש לזמן. ביום שנבחרו הרבנים הראשיים, הרב אלישיב הגיש התפטרות מבית הדין הגדול, כי אמר איך אשב עם הרב גורן שהתיר את הממזרים?! אחר שמרן נבחר, הלכנו לכותל להודות לקב"ה, ומשם נסענו לרב אלישיב, ומרן אמר לו, איך אתה משאיר אותי לבד במערכה, תעזור לי! ואמר לו הרב אלישיב שלא יוכל לחזור לבית הדין הגדול, אבל הבטיח, בכל פעם שתרצה תשלח את הנהג שלך ואבוא לבייתך. וכך היה במשך שנים, שהרב אלישיב היה מגיע מידי פעם לבית של מרן, והיו נועצים יחדיו, ויחד עם הרבנים הנ"ל היו דנים בבעיות העומדות על הפרק, פעם דנו על נמיה שנכנסה לתוך לול גדול של תרנגולות והיה חשש טרפות, ופעם דנו על יקב שהיה בו חשש יין נסך.

הרב אלישיב השתתף בכל השמחות שלנו, הוא סידר קידושין לאחי הגדול הרב יעקב ע"ה. ביקר בישיבתנו חזון עובדיה, והיתה ידידות גדולה והערכה הדדית, וגם היו מתכתבים בהלכה, וכגון לענין וידוי בין התקיעות. גם בדבר איסור העלייה להר הבית, מרן והגרי"ש אלישיב היו נלחמים על זה, וגם אנחנו נלחמים, בכניסה להר הבית יש שלט מטעם הרבנות הראשית שאסור להיכנס להר הבית, והיה אחד מחברי מועצת הרבנות שהעלה הצעה להסיר את השלט, או יכתבו שיש אוסרים ויש מתירים והלכה כיש בתרא... קמו שאר חברי המועצת והתווכחו אתו, והוא אמר: יש לנו את הרבנים שלנו. אבל עם כל הכבוד, הם לא מגיעים לקרסוליים של גדולי הדור, מי הם כלפי החזון איש, הסטייפלר, הרב שך, מרן זצ"ל, הגרי"ש אלישיב, הגרש"ז אוירבך, הרא"ה קוק, הגרי"מ פיינשטיין, כל אלה אסרו בתוקף, ומהיכן הכוח שלהם לחלוק על כולם. היה בלגן וצעקות, ועשו הצבעה, שנים הצביעו בעד הסרת השלט, הרב של ירושלים שנבחר ע"י דיל, והרב של צפת, אבל ב"ה רוב חברי מועצת הרבנות הצביעו שיש להשאיר את השלט כמות שהוא. מי שנכנס בריש גלי להר הבית, גורם שגם אחרים נכשלים ונכנסים בגללו, וזה בגדר חוטא ומחטיא את הרבים באיסור כרת. היו עוד מאבקים רבים ברבנות שמרן והרב אלישיב הלכו יד ביד. יהי רצון שזוכה לתחיית המתים, ומרן והרב אלישיב זצ"ל ישוּבו אלינו.

² בענייני הלכה לא שייך פגיעה, כשמרן זצ"ל היה אומר לעשות כדעת מרן השלחן ערוך, ולא לדבוק במנהגי מרוקו, היו כמה שנפגעו. בשבוע שעבר היה אחד שדיבר בכנס רבנים שצריך להחזיק בכל מנהגי מרוקו. צריכים לדעת שבמרוקו היתה הרבה תורה, היו שם הרבה גדולי תורה, ובמאות שנים האחרונות היו שם כאלף מחברי ספרים בהלכה, אבל מה זה קשור, יש מנהגים

היוצאים מן הכלל

ד. גם אם נשאר בשר על האש שעשו בראש חודש, לא יאכלו את זה בלילה, אלא יקפיו לאחור תשעה באב. ונהגו שלא לאכול בשר גם בליל עשירי באב, שאז נשרף רובו של היכל (תענית כט.), אלא יאכלו לאחר מכן. ויש מחלוקת אם מותר לאכול מהבשר שנשתייר משבת לצורך סעודה רביעית, מרן זצ"ל בספר חזון עובדיה (תעניות ע"א קעז) כתב על כך "חבורה" שלימה, הביא ראיות לכאן ולכאן ופלפל, ולמסקנא המיקל יש לו על מה שיסמוך. וקטנים, וכן חולים אפילו אין בהם סכנה, וכן חלש כמו מי שעשה ניתוח וצריך כוח להתחזק, וכן יולדת תוך שלשים יום, נותנים להם לאכול בשר. וגם בסעודות מצוה, כגון ברית מילה, פדיון הבן, סיום מסכת, שבע ברכות - הרי אנחנו הספרדים מתחננים עד ראש חודש אב - אוכלים בשר, ואף שכתב בשלחן ערוך (סי' תקנ"א ס"י) שבשר עוף בכלל האיסור, בסעודת מצוה מותר הכל.

לא מותרים על טשולנט בליל ששי

ה. שמעתי שיש חנות שמוכרים כל ליל ששי חמין עם בשר, זה מנהג משונה, בזמננו היו עושים משומר בליל ששי עם כוס קפה, אבל היום בלי הטשולנט לא יבואו... והוא רוצה שילך לו גם בתשעת הימים, מה עשה? סיכם עם כמה בחורי ישיבות שיבואו לעשות סיומים, בא בחור בשעה שמונה ועושה סיום מסכת, וכל הנוכחים שומעים ואוכלים חמין עם בשר, ונותן למסיים מנה בחינם, כולם קנו בזכות... ובשעה שמונה וחצי בא אחר ועושה סיום מסכת, וכן על זה הדרך. אבל לא נכון לעשות כך, ורק אם אירע וסיימו מסכת בימים אלה, או בשאר שמחה של מצוה, מותר לאכול בשר, אבל לא לחפש לאכול בשר (ע' חזו"ע תעניות ע"א קצו, ילקו"י תעניות ע"א רנח).

בשר סויה סינטטי

ו. נקניק ובשר סויה מותר בימים אלה, כי אין לך אלא מה שגזרו חכמים על בשר, אין שמחה אלא בבשר ויין (פסחים קט.), אבל אין שמחה בסויה². היה דיון במועצת הרבנות, אם לתת הכשר למסעדה שנותנת חלב אחר נקניק סויה ובשר סינטטי, או חלב סינטטי אחר בשר, קם אחד מחברי מועצת הרבנות שיהיה בריא - לא אומר את שמו - והתחיל לצעוק כעס: אסור,

שיצאו מהמון העם, אין ספק, כמו המנהג שאחר ברכת המוציא ולפני הטעימה מהלחם אומרים 'ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד', לא ה' מלח... אבל קודם כל תטעם כדי שתחול הברכה, ואחר כך תגיד מה שאתה רוצה. והם אומרים כך מנהג מרוקו! פעם התווכחתי על זה עם רב עיר אחד ואמר לי, ככה אבא שלי היה עושה, אבל אביו לא היה רב, תפעיל את ההיגיון שזה הפסק (ע' שמש ומגן ח"ג ח"א"ח סימן ע"ח תשובה שלישיית). וכן מה שהיו נוהגים לענות "ברוך הוא וברוך שמו" גם בברכות שיוצא בהן שומע כעונה, כמו בקידוש ובהבללה, והם טוענים שכך נהג הבבא סאלי, אבל אמרתי שאם הבבא סאלי היה רואה כל מה שכתב מרן זצ"ל (ביב"א ח"ד סי' כג או' טו, ח"ח סי' כב או' ח, ח"ט סי' פב או' ח, ח"י סי' לה או' כג וסי' נה, ח"ד או' כג, יח"ד ח"ד סי' ט ועוד) בודאי היה חוזר בו, שהרי מרן השלחן ערוך כתב דין ענייית ברוך הוא וברוך שמו רק בהלכות חזרת הש"ץ (סימן קכד סעיף ה), כי הן ברכות שלא יוצאים בהן ידי חובה. לא צריך לראות בזה כפגיעה, חלק מחתניו וכלותיו של מרן - וגם שלנו - מרוקאים. הרב משאש היה מרוקאי, לא עיראקי, ומי הביא אותו ופרסם את שמו, אהב וכיבד אותו מאוד, והביא אותו לייזדים' כמה פעמים. וכי יש לנו משהו נגד המרוקאים? אלו שטויות! מי שחושב כך יש לו קטנות המוחין או סילוק המוחין... אנחנו מדברים הלכה נטו. גם התימנים, הרב יחיא אלשיך מרחוב צפניה, שהיה תלמיד חכם, היה בא למרן מידי שני וחמישי ושואל אותו שאלות בהלכה. וכן הרב שלום יצחק הלוי והרב יוסף צובירי ועוד, היו מגיעים לבית של מרן, ואהבו אותו מאוד. מי שחושב כאילו הרב היה נגד עדות מסוימות, זו קטנוניות.

³ יש היום בשר מתורבת, לוקחים תא גזע קטן מאד כשערה מבהמה, לא יודע אם בהמה כשרה או טמאה, אבר מן החי או לא, ומניחים אותו על מצע גידול

זה מראית עין! איך אפשר?! באותה שעה לא עניתי לו, כיבדתי אותו כמו שאני מכבד שם את כולם, אבל לא הבנתי למה לא לומד יביע אומר, ביביע אומר חלק ו' (יו"ד סי' ה) כתב תשובה שלמה בנידון זה, האם נחוש למראית העין, או שאם לא ניתן הכשר יתנו לו רבני צהר... ומסקנת הרב שמואל לתת להם כשרות, ומה שאמרו בגמרא כריתות (כ"א): דם דגים שכנסו בכלי צריך לשים עליו מעט קשקשים, זה באיסור דם דאורייתא, אבל בדרבנן כתב הרמ"א (סי' פו ס"ג) שמוטר עוף בחלב שקדים, הואיל ואינו אלא מדרבנן. וכן הסכים הפרי חדש (סי' פו סק"ז). וכתב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ בכרתי ופולתי (סי' פו סק"ז, ח), שחלב שקדים הוא מצוי, ועוד שאינו חלב אלא מי פירות, ולא חוששים בו למראית העין. ואין לנו אלא מה שגזרו חכמים⁴.

גזרות מדעתנו

ז. אותו חבר מועצת הרבנות, הבאתי לו 63 פוסקים, ובראשם רב שר שלום גאון (בשו"ת חמדה גנוזה סי' עז), הראב"ן (פסחים סי' תלד), הר"ן (הביאו הריב"ש שם), הריב"ש (סימן שצ), הרא"ש (שבת פ"ב סי' טו), הרדב"ז (ח"א סימן קמט), ועוד להקת פוסקים, שכולם כתבו שמיום שנחתם התלמוד אין לאף חכם כוח לגזור גזרות מדעתנו (ראה ילקו"י שבת א' ח"ד ע"א טז, שלחן המערכת ח"א ע"א תרמג-תרע"ט). אלא אם כן זו תקנה של גדולי הדור, כמו שפעם החרימו את בנק לאומי כשעשו חפירות על מקומות קבורה, אבל בהלכה אין כוח לאף אחד לגזור. ולכן על פי הנ"ל יש לתת הכשר לאותה מסעדה שמגישה חלב סינטטי אחר בשר, כי כל האיסור לשותות חלב אחרי בשר הוא מדרבנן, וכל שאין האיסור ניכר בשעת אכילתו ושתייתו ממש לא חוששים למראית העין, ולא גוזרים מדעתנו. ורק לרווחא דמילתא שיתלו שלט: זה נקניק סויה, זה חלב סינטטי.

בישול ישראל

ח. ברבנות הראשית, הורינו לעשות בישול ישראל לדעת מרן, כי עד שנכנסנו לתפקיד, בהרבה הכשרים של רבנות ובד"ץ, המשגיח היה מדליק בבוקר נר נשמה, ומזה הגוי הדליק את הגו במשך היום, ולכל היותר הקפידו שבכל פעם היהודי ידליק את האש, והגוי מניח את הקדרה. אבל זו הקולא הגדולה של הרמ"א (סימן קיג סעיף ז), וכולם עשו כמותו, ולמה למחוק את דעת מרן שהישראל צריך גם להניח את הקדרה⁵, הלא מרן ממאיתם

שיש שם אשפה, וזה מתרבה על ידי כל מיני פטנטים וחומרים כימיים, ונעשה חתיכה כמו בשר. יש אומרים שדינו כבשר גמור, לגבי המתנה בין בשר לחלב וכדומה, וצריך הכשר, כי סוף סוף השורש שלו מבשר, אבל יש אומרים שאין משמעות לכך שהגיע מבהמה. למעשה צריך לחוש ולהחמיר, ברבנות הראשית עצרנו את ההכשר לזה, גם כי קשה לפקח אם זה מבהמה טמאה או מאבר מן החי, והרי זה כמו שאמרו (בכורות ה): היוצא מן הטמא טמא, ואמנם היו שדימו להיתר הג'לאטין (ביב"א ח"ח חו"ד סי' י"א), אבל יש לחלק, כל אחד יתבונן ויראה.

⁴ כמו שאסרו לתלות כביסה בשבת אפילו בחדרי חרדים, שלא יחשדוהו שכיבס בשבת (שבת סד: קמ"ו). וכן פסק בשלחן ערוך (סי' שא סעי' מה). וכן מי שנשך לחם והרגיש שיוצא לו דם מהשיניים, מותר לו לבלוע את הדם שבתוך פיו, כי הוא לא יצא לחוץ, אבל הדם שנשאר על הכיכר אסור לאכול, אלא יחתוך את אותו המקום, שגזרו בזה חכמים משום מראית העין (כריתות כ"א: וכתובות ס'). וכן פסק בשלחן ערוך (יו"ד סי' ס"ו).

⁵ אם הסיר כבד יכבו את הגז, והגוי ייש לו כוח יניח את הסיר, ואחר כך היהודי ידליק את האש תחת הסיר. ומי שלא אכל כל היום, עשה כמו תענית, כי בערב יש לו חתונה, וכשבא לאכול אמרו לו: מה אתה עושה, המשגיח בא בבוקר ורק הדליק נר נשמה ולא הניח את הסירים, ולדעת מרן זה נחשב בישולי גוים. והוא אומר: אבל אני רעב, כל היום לא אכלתי... הרב ביחווה דעת (ח"ה סי' נד) כתב, שבמקום צורך גדול יש להקל על פי ספק ספיקא, שמא כדעת הרמ"א, ושמא בבית הישראל מותר, ושמא בשכיר מותר.

רבנים נסמך, וכתב לו הרמ"א (בתשו' סי' מוח): מורנו ורבנו, נשיא אלקים בתוכנו, חלילה להמרות דברי כבודו, וכל החולק עליו כחולק על השכינה. באיזה כבוד כתב לו הרמ"א רבם של האשכנזים, ולמה להשיח את שיטת הבית יוסף? אבל כיון שלא כולם יכולים לעמוד בזה, עשינו שמי שמקפיד על כך יכתבו לו בעתודת הכשרות "כשר - ביטול ישראל". היה על זה בג"ץ, על מה לא היה... וב"ה הבאנו משפטנים וסידרו את זה.

פיצה עם טונה

ט. עוד דבר הורינו ברבנות, שלא למכור לספרדים פיצה עם דגי טונה, אמנם האשכנזים מקילים ואוכלים דגים וחלב יחד, אבל לדעת מרן הבית יוסף (יו"ד סי' פז) יש סכנה לא רק בדגים עם בשר כדברי הגמרא (פסחים ע"ו), אלא גם בדגים עם חלב, וגדולי האחרונים קיימו את הגירסא בבית יוסף שלפנינו שאין לאכול דגים "בחלב", וכן כתב כבר רבינו בחיי (שמות כג, ט) - אחד הראשונים - שדעת הרופאים שתערובת דגים וגבינה מזיקה. וכן כתבו הזבחי צדק (סי' פז ס"ק יח) והרב פעלים ח"ב (יו"ד סי' י), ורק דגים בחמאה אין בזה סכנה. ובספר פחד יצחק (מערכת ב, דס"ט ע"ב) - שהיה גאון ורופא - כתב, שיש סכנה רק באכילת דגים אחר חלב ולהיפך, וכיון שהדבר יצא מפי המלך הוא מרן הבית יוסף, יש למנוע גם אכילת דגים עם חלב. ולפי זה מה שמוכרים היום קרקרים עם גבינה ומפזרים על זה טונה, לספרדים אין לאכול מזה, ואם מציעים לו יתן לאשכנזי. אנחנו לא יודעים למה יש היום מחלות ה"י, אולי בגלל שאכלו בצל קלוף או ביצה קלופה שעבר עליהם הלילה (נדה יז), ואם הוא ספרדי אולי אכל דגים וחלב, לכן צריך להזהר בזה⁶. אמרנו ברבנות הראשית, שהנותנים הכשר מהדרין למוכרי דגים וגבינה, יכתבו: לאוכלי דגים וגבינה. ועשינו כמה תקנות ברבנות לחוק את דעת מרן השלחן ערוך.

רוב יין

י. מרן זצ"ל כבר לפני שבעים שנה החדיר שיעשו יין שרובו ענבים, הכשר לקידוש ולהבדלה ולברכת הגפן, כדעת הבית יוסף. ולפני שנים רבות לא היה מצוי יין ראוי, ומרן היה מכין יין בביתו יחד עם אבא נקי ע"ה שהיה מגיע עם החבית, 'זה בא בחביתו וזה בא בכדו'... גם היום לא כדאי לסמוך על כל ההכשרים, תבררו, יש הכשרים טובים ויש הכשרים שאין לספרדים לסמוך עליהם. פעם אמר לי המשגיח הרב סלונים - היה הרב של מרכז ירושלים - אנחנו מפרשים את השלחן ערוך שלא כמו אביך, שבשלחן

⁶ יש חכם אחד שחשב שכל שכבר עשו פיצה עם טונה בדיעבד מותר, אבל מה זה נקרא דיעבד, אם אכלת אל תקיא... הוא דייק ממה שכתב מרן זצ"ל בהליכות עולם ח"ו (עמ' פ): ואם בטעות נתבשלו דגים בחלב, אין לאסור, ואפילו אין ששים נגד הדגים. וכתב עוד (שם עמ' כא, וביחוד ח"ו סי' מוח בהג'), שבדיעבד בודאי יש להתיר. אבל הרב דיבר על תערובת, לא על פיצה עם דגים בעין. היה רב אחד שהזמין פיצה לסעודה רביעית, והביאו לו פיצה עם טונה, ואכל. שאלתי אותו, למה אכלת, הרי אתה ספרדי חלאפי?! אמר: זה נחשב דיעבד! אבל מה שייך דיעבד, הבעיה היא באכילה. אמר, להבא מה אעשה? אמרתי לו, תתן לשכן אשכנזי. אמר, אין לי. אמרתי לו, בכל אופן אל תאכל, חמירא סכנתא מאיסורא.

[א.ה. בפרט לקנות פיצה וטונה מוכנה מחנות שמוכרת לכולם גם לספרדים, די"ל שדבר שרגילים לעשותו לא נחשב דיעבד. ע' שו"ת הרא"ש (כג, ו) ונפסק בש"ע (או"ח תקיז, ב). וע"ע בב"י (או"ח תצז, טו). וכ"כ בגליוני הש"ס (יבמות כד): בשם התשב"ץ (ח"ג סי' י), שדבר שתדיר לעשותו ואומנותם בכך, חשוב לכתחילה וכאומר לאומן "עשה בשבילי" שודאי אסור כדמוכח בחולין (ו). וכ' המאמר (קצא, ג) ששעת הדחק כדיעבד לא נאמר על דבר המצוי תמיד. ויתכן לדון המוכרים עבורנו כמזידיים שיש להחמיר אף בדיעבד, כדן המבשל בסיר שאינו בן יומו במזיד (ש"ע יו"ד סי' ג, ה. יבי"א ח"ה יו"ד סי' יד) וכדן פונדק המבשל תמיד בשבת (כת"ס תאו"ח סי' נ. כה"ח שיה, ב), שאסור גם לאלו שנתבשל בשבילם. וע' במהר"ק (סי' לט) הובא בדרכי משה (יו"ד ע"ה), שדיעבד מותר רק באקראי, אבל כשיש נוהגים היתר, לנו האוסרים יש לאסור היתר שלהם אפי' בדיעבד.

ערוך (סימן רד סעיף ה) כתב: ונראה שמשערים בשיעור שמוזגים יין שבאותו מקום. ואמר שהם מכשירים מזיגת רוב מים, וזה נהיה המנהג, ולכן נותנים רק כעשרים אחוז יין. בזמנו של הרב ז'ולטי היו שמים 17% יין, והעיר להם שלא יהיו קמצנים אלא ישימו 20% יין. הם אשכנזים ועשו כדעת הרמ"א שכתב שם: ובלבד שלא יהא היין אחד משה במים. אבל גם אצלם זה לא מוסכם, האליה רבה (סק"י) בשם עולת תמיד (סק"ו), הלבוש (סימן רד סי"ה), הגאון רבי זלמן (בש"ע שלו סימן רד סעיף ט, ובלוח ברכות הנהנין פ"ו סי"ו), הפרי מגדים (סימן רד א"א סקט"ו), החיי אדם (כלל נה סעיף ג, ד), בית שערים (תאו"ח סימן פ), ערוך השלחן (סימן רב סעיף ג), פני הארי החי (סי' לה), ארץ צבי (סי' נה) גבי יין צימוקים, ועוד, כולם הצריכו רוב יין אפילו שהיו אשכנזים, ואם מברך הגפן על מיעוט יין זו ברכה לבטלה, וכך הבינו בדעת השלחן ערוך. ומדברי הגר"א (שם) משמע שמחלק בין שמרים ליין, וזה תלוי בדעות הראשונים. והארכנו בכל זה בילקוט יוסף על הלכות קידוש (שבת א ח"ג עמ' תקפג והלאה). לכן תמהתי עליו, איך אפשר להמציא פירוש בשלחן ערוך ולכתוב שהיין כשר לקידוש גם לספרדים?! אותנו הדריכו שכשפוסקים הלכה יש להתחשב בגדולי הדורות הקודמים, ולא להמציא פירושים ולחלוק על כולם⁷.

שלא להתאבל אי אפשר

א. המקור של הראשונים שכתבו שלא לאכול בשר מראש חודש אב ובשבוע שחל בו, אינו מפורש בגמרא, ויש שרצו להביא חיזוק לכך מדברי הגמרא במסכת בבא בתרא (ס:), כשחרב הבית בשניה רבו פרושים בישראל, שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. לא היו סתם מתלהבים כמו בעלי תשובה חדשים, אלא צדיקים וחסידים שרצו להתאבל על החרבן. נטפל להם רבי יהושע בן חנניה, אמר להם: בני, מפני מה אין אתם אוכלים בשר ואין אתם שותים יין? אמרו לו: איך נאכל בשר שממנו מקריבים על גבי מזבח ועכשיו בטל? איך נשתה יין שמנסכים על גבי המזבח ועכשיו בטל? אמר להם: אם כן, לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות, וגם פירות שבעת המינים לא נאכל שכבר בטלו בכורים, אמרו נאכל שאר פירות כמו תפוח עץ, אמר להם גם מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים. שתקו. אמר להם: בני, שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר, שאין גוזרים גזירה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולים לעמוד בה. אלא כך אמרו חכמים, סד אדם את ביתו בסיד, ומשייר בו אמה על אמה כנגד הפתח⁸, וכן נהגו לשים אפר מקלה

ע"ש. וציין לכ"ז הרה"ג עידן בן אפרים. ויש לחלק בין זה למ"ש בביב"א ח"ו יו"ד סי' ז, ה"לע ח"ו עמ' פא, ומאו"י ח"ג עמ' שלב, לגבי קנייה מן גוי, די"ל דהתם איירי בשאינו רגיל לעשות לצורך הישראל, וכדמוכח בש"ע הנ"ל. ואכמ"ל].

⁷ היה ראש כולל אחד שכתב בספרו שכל הפוסקים הללו שהרב הביא בחזון עובדיה (שו"ת סי' וואתו, שבת ב' עמ' פז, ברכות עמ' קנו, ליל הסדר עמ' ג), דיברו על שמרים ולא על ענבים, ובא אלי ורצה הסכמה לספר. אמרתי לו, אתן לך הסכמה אבל את ההלכה הזו תתקן. והוא טען שהפרי מגדים דיבר על שמרים. פתחתי לו פרי מגדים - פעם אמרתי לבחור אחד, תביא לי פרי מגדים, חיפש וחיפש ולא מצא, אמרתי לו, זה נמצא בסוף השלחן ערוך... - והראיתי לו שכתב בפירוש יין, אמר: לאו דוקא. פתחתי לו עולת תמיד ואליה רבה, ואמר: לאו דוקא... מרן זצ"ל חינן אותנו להתבטל לגדולי הדורות. נתתי לו הסכמה ובתוכה הערתי עליו, אבל הוא לא הדפיס את ההסכמה. סתם הטריח אותי.

⁸ זה נאמר בבית פרטי, שעושים מול הכניסה בגובה הנראה לנכנס, ואין צריך לעשות בכל חדרי הבית ובמחסן או בחנות, וכן בבית כנסת, ובחדרי הפנימיה, ורק בבית פרטי נהגו להשאיר אמה על אמה כנגד הפתח הראשי. בזמנינו יש שמקילים בזה, וכנראה סמכו על מה שהובא בבית יוסף (סי' תקס) שכל מה שאמרו להשאיר אמה על אמה זה דוקא בסיד לבן לגמרי, אבל הסיד של היום מעורב בחול ועפר, וביאר שזה לשיטת רבנן בגמרא שם שמועיל עירוב חול אף בלי לשייר אמה על אמה, ולרבי יהודה לא מועיל עירוב חול. וכן כתבו בשלחן גבוה (סק"א) ובמאמר מרדכי (סק"א). אמנם המשנה ברורה (סק"ב) תמה

בראש החתן במקום תפלין, שנאמר (ישעיהו ס"ג, א) "לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר". נמצא שהיה מן הראוי להימנע בכל השנה מאכילת בשר, אלא שאין הצבור יכול לעמוד בתקנה זו, אבל לא לאכול בשר שבעה ימים בשנה הציבור יכולים לעמוד.

אפר על ראש החתן

יב. המנהג שנותנים אפר מקלה על ראש החתן, עד היום האשכנזים נוהגים בזה, אבל אנחנו הספרדים לא נוהגים, למרות שדבר זה הוזכר בגמרא בבא בתרא ובשלחן ערוך (ס"ה תקס"ב, אה"ע ס"ה ס"ג), אבל לא נהגו. הפלא שבא האור לציון חלק ג' (עמ' רעו), ולא הבין למה לא נוהגים באפר מקלה, הרי זו גמרא ושלחן ערוך מפורשים, ולכן הצריך לשים אפר מקלה בראש החתן. אני זוכר בכירור לפני חמשים וששים שנה חכם בן ציון היה מעשן בשרשרת, עד שלא גמר את הסיגריה הראשונה כבר הדליק את השנייה... היה לומד ומעשן, 'מעלה עשן כל שהוא רבי'... כך נהג גם חמיו זצ"ל, וראיתי בעיני שהיה לוקח מאפר הסיגריה ומרים לחתן את הכובע ושם על מצחו, מספיק דקה או שתיים, ואחר כך מנקה עם טישו, לא צריך שיראו בכל התמונות... אבל אחר אלף המחילות מכבוד תורתו, וכי לא ראה את כל גדולי הדור הספרדים, חכם עזרא עטיה, חכם יעקב עדס, חכם אפרים הכהן - זכינו להכיר אותם - חכם עובדיה הדאיה, מרן זצ"ל, חכם יהודה צדקה, אף פעם לא אמרו לחתן: בוא ונשים לך אפר... היה צריך לחשוב שמן הסתם יש לזה מקור, ובאמת המקור הוא בבית יוסף (סימן תקס) בשם הכל בו (ס"ב) - לפני למעלה מ-700 שנה, קיצור הארחות חיים, יש אומרים

מדוע נהגו להקל, הלא רואים במציאות שמסיידים בסיד לבן לגמרי, ונשאר בצריך עיון. גם הגאון רבי חיים פלאג' בספר מועד לכל חי (ס"ה סעיף צה) כתב, שהוא מצטער על כמה בתי ישראל שלא משיירים אמה על אמה כנגד הפתח כראוי, וכתב ששמע ממר אביו הרב אביר יעקב, שהיה בדוק אצלו שכל בית שיש בו אמה על אמה כשיעור נגד הפתח כדינו, ומראה הלבנים נראה מהטיט, אז אותו הבית נכון עד העולם, וכל הדרים עליה, ודרכו שכשהיה נכנס לבית היה מסתכל אם שיירו כראוי, ואם לא, היה גוער בבעל הבית מדוע ככה עשית, והיה מפציר בו עד שהיה מתקנו. וכתב השל"ה (דף ר) העושים בבתיהם צורות שחורות מרובעות אמה על אמה, וכותבים זכר לחורבן, הוא שחוק והיתול בעיני. ויש שכתבו שזה מועיל (ע"מ"ב סק"ג ושעה"צ אות ח), אבל לא כדאי להתחכם. וכן כתבו הלבוש (סעיף א) והפרי מגדים (מש"ו סק"א). הרדב"ז (סימן תקמ) כתב סיבה אחרת להקל, שכל מה שאמרו להחמיר, הוא על הסד את ביתו, אבל הקונה בית מוכן ומסוייד, או שסייד אותו גוי שאינו מחוייב, לא הטריחוהו לגרד אמה על אמה. וכנראה עליו סמכו להקל. וכך כתב הרמב"ם (פ"ה מתעניות ה"ב): והלוקח חצר מסויידת ומכויירת הרי זו בחזקתה ואין מחייבים אותו לקלף הכתלים. אמנם כל זה רק להליץ על המנהג, אבל לכתחילה יעשה כפסק השלחן ערוך (ס"ה תקס"א) ויגרד אמה על אמה. (הגאון רבי יהושע אהרנברג בדברי יהושע כותב, שאם קונה דירה להשקעה ומשכירו לאחרים אין המצוה מוטלת עליו. אך הרב פיינשטיין חולק עליו, וגם משנה הלכות מחמיר בזה. הגר"ח קנייבסקי מביא מהחזו"א שהשוכר דירה צריך רשות מבעה"ב לגרד. ואם בעה"ב לא כאן לא יגרד.

כך הדין גם לגבי טפטים, אמנם האדר"ת כתב שבטפטים ל"צ לשייר. אך המג"א כותב בשם השל"ה שאם תולין פרוכות בקירות צריך ג"כ לשייר. וכ"ש בטפטים. כך כותב בערוה"ש. וכן לגבי סיוד הבית מר"ח אב, חכם אחד שיהיה בריא כתב בשם מרן אממו"ר, שמוותר להדביק בכל הבית טפטים בימים אלה, וכתב כן גם בשם הרב פיינשטיין, אבל זו טעות, שם הוא מדבר בהתחיל ובאמצע הגיע ר"ח אב, בזה התיר להמשיך, אבל לא התיר להתחיל להדביק טפטים בימים אלה. צריך לעיין טוב, כי באמת אין בזה סברא. ומה שכתב בשם מרן האבא, אולי מרן לא שמע היטב, אולי לא ידע מה זה טפטים.

⁹ הרב הזהיר ביביע אומר (ח"ד אה"ע ס"ה אות ג) שלא יאמרו 'מזל טוב' מיד אחרי שבירת הכוס, כי כל כולה באה זכר לחרבן בית המקדש, אלא ימתינו חצי דקה ואחר כך יאמרו מזל טוב.

שח'ברה אותו אשה שהיתה רבנית גדולה - שכתב שנמנעו שלא לתת אפר מקלה בראשי חתנים, מפני שאין העם מוחזקים כלל בהנחת תפלין ולא יהיה להם האפר תחת פאר ויחשו גם כן שמוא לא יהיה פאר תחת אפר, ונהגו לעשות זכרון אחר במקומו וכו', ועל זה פשט המנהג לשבר הכוס אחר שבע ברכות⁹. וכן הוא בארחות חיים (הל"ט"ב אות ג). וכן מבואר במאירי (תענית ל), שאם שוברים כוס לא צריך לתת אפר מקלה. וכן כתבו השלחן גבוה (סק"ה) והמעשה רוקח (פ"ה מתעניות ה"ג) ועוד אחרונים. הפלא על חכם בן ציון שראה את כל חכמי הדור הקודם שלא נהגו בזה, וביטל מנהגם, וכי לא ראה את הבית יוסף בשם הכלבו והארחות חיים והמאירי!?

מנהג אחרי מרן

יג. ועוד, שלפי מה שכתבו בשמו במבוא לאור לציון חלק ב' (ענף ג), שגם מנהג שהונהג אחר מרן הבית יוסף הולכים אחריו, אם כך מדוע תמה על המנהג שהוא נגד השלחן ערוך, אולי היה איזה רב גדול שהנהיג נגד השלחן ערוך? בלאו הכי הכלל הזה הוא פשוט טעות, ובאמת אסור לרב להנהיג מנהג נגד השלחן ערוך, שהרי כל האחרונים כתבו שקיבלנו הוראות מרן, ממאתים רבנים נסמך, השכינה דיברה מתוך גרונו, בספר צדקה ומשפט ביעקב (ה"ב ס"ה ט), כתב, שאפילו אלף אחרונים חולקים על מרן אין לנו אלא פסקי מרן, והרב פעלים (ה"ב ח"ו"ד ס"ה ז), כתב, שאפילו מאה אחרונים יחלקו על מרן קיבלנו הוראות מרן. כל גדולי הדורות מזה ארבע מאות שנה כתבו שקיבלנו הוראות מרן, ולהיכן הלך כל זה?¹⁰

¹⁰ לא לחינם הרב כתב בפירוש ביביע אומר ח"ט (ס"ס קח) שאין לסמוך על ספרי האור לציון, כי ידוע שהם נכתבו על ידי התלמידים, ולאור מר בריה דרבינא חתיה עליה, וקיבל על כך עדויות מכמה תלמידים. סיפר לי אחד מיוחד מתלמידיו, שהיה מדבר בלימוד עם חכם ציון, והיה אומר לו, נראה לי כך על פי דיוק מהרמב"ם, ובשבוע אחר כך אמר להיפך. שאל אותו: הרב, בשבוע שעבר אמרת לא כך? אמר, בשבוע שעבר היה נראה לי כך בסוגיא, והשבוע נראה לי אחרת. איך אפשר לסמוך על פלפולים ורעיונות שאמר לתלמידיו בדרך, והם הלכו וכתבו בספר הלכה למעשה. (תראו, הוא אמר (אול"צ ח"ב פמ"ה אות ד) שמצוות דרבנן לא צריכות כוונה, וסמך על הרדב"ז (ח"ד ס"ס אלף צד) והמג"א (סימן ס סק"ג). אבל זו טעות, שהרי מרן כתב בסימן ר"ג, ובסימן ר"ט, שמצוות צריכות כוונה גם בברכות דרבנן. וזה פשוט מאד, איך אפשר לכתוב בהלכה שלא צריך כוונה, על כרחך שהתלמידים כתבו את הספרים האלה.

יש דברים שבושה לומר בשמו, וכמו מה שכתבו בספר (ה"ג עמ' קפו) שמצוות שילוח הקן היא מצוה שהזמן גרמא, כי על פי הקבלה בימי העומר אין לעשות שילוח הקן, והקשה על ספר החינוך (מצוה תקמה) שכתב שמצוות שילוח הקן שייכת בין באנשים בין בנשים, והלא זו מצוה שהזמן גרמא? ותירץ כאן לפני החרבן כאן לאחר החרבן. אבל פשוט שלא הוא כתב דברים אלה, שהרי בודאי שמצוות שילוח הקן אין הזמן גרמא וזמנה גם בימי העומר, מי שיעשה שילוח הקן בימי העומר בודאי קיים מצוות עשה, ורק על פי הקבלה ימנע, כדי שלא לעשות קצר בין רחמים לדינים... ועל כרחך שלא הוא כתב את האור לציון, וכמו שמרן כתב את ביביע אומר חלק ט', והיה חוזר על כך בשיעורים כאן ביזדים, שאין לסמוך על הספרים אור לציון. וגם ביביע אומר ח"י (הח"מ ס"ה א) חזר על הדברים והוסיף עליהם, ובין היתר כתב שאין לסמוך על פסקי האור לציון להלכה ולמעשה מבלי לעיין היטב בכל הלכה ממקורותיה בראשונים ובאחרונים, כי כמה מפסקיו הם נגד הרבה האחרונים שפשוט לא ידע אותם. כל אחד יפתח יביע אומר ויראה את דברי מרן זצ"ל הברורים. אני יכולתי להחניף לתלמידי חכם ציון כדי שיאהבו אותי, וילמדו בספרים שלי, אבל אני אומר את האמת לשם שמים, שאף שהיה אדם גדול, לא היה כמוהו גדול בהנהגה, גדול בחסידות, וידיד נפש של מרן, אבל קשה לסמוך על ההלכות שנכתבו בשמו. בפרט שבין הכותבים יש ידועים שלמדו בפוניב' ומתנגדים

מנהג לפני למרן

יד. רק במנהג קדום לפני קבלת הוראות מרן הולכים אחר המנהג, ולא שכל אחד יכול לבוא פתאום ולעקור הלכה מהשלחן ערוך ולהנהיג אחרת, וכך כתבו השלחן גבוה (או"ח כללים סי' טו) ועוד, ולהיפך ממה שצינו בהקדמות האור לציון בשם שלחן גבוה. למשל, מנהג הכפרות בערב כיפור, שמרן (סימן תרה) כתב כדעת הרשב"א (בתשו' ח"א סי' שצה) שאין לעשות כפרות ולשחוט תרנגול ולומר עליו פסוקים, משום דרכי האמורי, אבל מנהגנו לעשות כפרות, כדעת הגאונים (שע"ת סי' רצט, חמדה גנוזה סי' צג, ובשו"ת הגאונים ליק סי' ה). וכן לגבי תקיעות בתפלת הלחש, שלדעת מרן השלחן ערוך (סימן תקצב סי' א) לא תוקעים בשופר בתפלת הלחש במוסף של ראש השנה, אלא רק בחזרה, אבל מנהגינו לא לחוש להפסק ולתקוע גם בלחש. והטעם בכל זה, כי מראש לא קיבלנו הוראות מרן במנהגים שקדמו לו, וכך כתב מרן עצמו בהקדמתו לבית יוסף, שלא בא לעקור מנהגים קדומים לפני שפשטו הוראותיו.

כי מציון תצא תורה

טו. וכן לגבי תשעה באב, שבע"ה יתפך לששון ולשמחה ויבוא משיח, ואם לא נזכה, דעת מרן (סי' תקנה סי' א) שמניחים תפלין בתשעה באב במנחה, אבל מנהגינו להניח בשחרית. בשנת תשל"ח הגאון הרב שלום משאש (שמש ומגן ח"ב סי' ו' ח"ג סי' י) עלה לארץ, וראה שהספרדים מניחים תפלין בתשעה באב בשחרית, ורצה לשנות את המנהג, גם אצל כמה מעדות בני מרוקו. הפלא הוא שראה שגם מרן וחכם יהודה צדקה וכל גדולי הספרדים התפללו בתשעה באב עם תפלין, ואחר עלינו לשבח הורידו התפלין והתחילו באמירת איכה והקינות, וצריך להבין מכך שזה לא סתם מנהג שיצא משוק

הכרמל או מחנה יהודה, אלא מיוסד מהגדולים. ואם כן למה בכל זאת נלחם שצריך לשנות את המנהג ולהניח תפלין במנחה ולא בשחרית, כדעת מרן. ואכן בספר חיים וחסד מוספיי"א (בקונטרס חידושי דינים מרבני ירושלים משנת רס"ט, דף צא, אות כב) - לפני למעלה מחמש מאות שנה - כתבו מפורש שהמנהג הקדום בירושלים היה להניח תפלין בשחרית, וממי ילמדו אם לא ממנהג ירושלים, האם מקרית גת או דימונה?! כאן היו כל החכמים, "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" (ישעיהו ב, ג, מיכה ד, ב), ובירושלים היו מניחים תפלין בשחרית. אם היה בא לשאול את מרן זצ"ל, היה מוציא לו מהספריה את הספר חיים וחסד ומראה לו שכך היה המנהג הקדום. ומה שכתב באור לציון שבכל מנהג נגד מרן הולכים אחר המנהג, זה גרם לבלבל גדול בהלכה, כי כל הפוסקים כתבו שקיבלנו הוראות מרן, ובעין יצחק (ח"ג עמ' סז) הבאנו אחרונים רבים שכתבו שרק במנהג שקדם למרן הולכים אחר המנהג. ובכל אופן אנחנו לא נוהגים לתת אפר מקלה בראש החתן, כמנהג גדולי הדור¹¹.

תדעו רבותי, כשיש לי מה לומר אני אומר, ולא חושש מאנשים, "לא תגורו מפני איש" (עי' סנהדרין ו:ת), יש כאלה מפחדים, ומחניפים לזה ומחניפים לזה, אומרים על זה שסברותיו כסברת הראשונים, ומרבים בדברי חנופה, כת חנפנים אינם מקבלים פני שכינה (סוטה מב), אבל אנחנו חולקים בהלכה, ויש כאלו שכועסים עלינו, למה חולק על האור לציון, למה חולק על פלוני ועל פלוני, אבל אנחנו הולכים אחר האמת, התורה אמת כתיב בה, "אמת קנה ואל תמכור" (משלי כג, כג), ולא צריך לפחד. באמת אין מי שיעשה את זה להעמיד את ההלכה על תילה, מי עושה את זה בדור שלנו, מי? לכן אני שם נפשי בכפי ואומר את ההלכה הצרופה, למרות שיש שכועסים. "לא תגורו מפני איש".

מרחיבים את תפוצת העלונים ברחבי הארץ

להצטרפות ותרומות

050-6730831 | נדרים פלוס

לו: איך יהיה מותר, זה יחוד גמור, בשמים אין הרבה רכבים כמו בנסיעה בכביש. אמור לי, אבל הם מכריחים אותי, ואם לא אסכים יפטרו אותי. אמרתי לו: שיפטרו אותך, תהיה חזק! ושאלתי אותו, למה עשו את זה? אמר לי, זו החלטה של בן גוריון להכניס בנות לצבא כדי להחטיא את עם ישראל, כמו שעשה בלעם בן בעור. בשביל מה מכריחים טייס דתי וירא שמים להיות לבד עם טייסת?? או שנותנים לחייל וחיילת לעשות אימונים יחד בטנק סגור במשך שלש שעות, וכי זה מותר?! שלחתי מכתב לאחד בשם איזנקוט, הוא ספרדי אבל ה' ירחם עליו, וכתבתי לו איך אתה מכריח לעשות אימונים כאלה בצבא? מה עם חדר יחוד, זה לא חתן וכלה... והוא אפילו לא ענה לי, זה לא מכבוד... ומה יענה לי?! יש לנו את גדולי הדור שהנחו אותנו שלא הולכים לצבא, ולא צריכים לפחד, ליברמן דרכו ג'יש בג"ץ, וגם לפיד אמר, יש לרב הראשי משרד ורכב מטעם המדינה, ואיך דיבר שבנות לא ילכו לצבא? אבל דיברתי ואדבר! "לא תגורו מפני איש", זו דעת התורה של גדולי ישראל!

בעוז לפסקי מרן זיע"א, יש לי כתב יד של חלק מהם שכתבו דברים חריפים נגד מרן. וחבל.

11 יתכן שחתן ששם אפר על המצח יש לו לחוש ליוהרא, כי כביכול מראה שהוא חשוב, אבל זו בושה שלא יודע מה כתבו האחרונים על פי דברי הבית יוסף בשם הכלבו, ובעיקר שיראה מה נהגו גדולי הדורות שלנו. ומה שאסור מפני מראית העין אסור אפילו בחדרי חדרים... אלא ינהג כמנהג אבותינו ורבותינו.

תתארו לעצמכם שלא נלך אחר גדולי הדור, מחר נגיד: הם אמרו לא להיכנס להר הבית, אז מה, הם טועים... הם אמרו שבנות לא הולכות לצבא ולא לשירות לאומי, יהרג ואל יעבור, לא נשמע להם... מי שלא מתבטל לרבנים הורס את כל התשתית שלנו, תמיד אנחנו סומכים על גדולי הדורות.

היום בא אצלי טייס אחד, ששמו לו אשה טייסת שתהיה לידו, ורצו שיעשו יחד אימונים, ושאל אותי: הרב, מותר לי לטוס לבד יחד עם טייסת? אמרתי

נהנת? היה שותף בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית להוצאת הגיליון!!!

1. הפקדה לחשבון בנק: מזרחי טפחות סניף: 523 ת.ח. 225485 ע"ש עמותת חזון עובדיה בנשר.

2. העברה בבית 0546888382 ולציון: עבור "השיעור השבועי". 3. קישור דיגיטלי מאובטח להו"ק:

https://nedar.im/7004246 ולציון: עבור "השיעור השבועי".

Super Market
2000 מעיין
הסל החשתלמו
בחסות: